

GAÁL ISTVÁN **80** SÁRA SÁNDOR

*Rendezvénytársorozat filmművészetünk
két kiemelkedő alkotójának tiszteletére*

2013. szeptember 27 - november 21.

*Az ELTE BTK Művészetelméleti és Médiakutatási Intézet,
a Gaál István Egyesület,
az Uránia Nemzeti Filmszínház
és a Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet
tisztelettel és szeretettel meghívja a
GAÁL ISTVÁN és SÁRA SÁNDOR
80. születésnapja alkalmából tartott rendezvényekre.*

A MaNDA DVD BEMUTATÓJA Gaál István: *Magasiskola* (1970)

Gelencsér Gábor filmesztéta és
Fazekas Eszter filmtörténész,
DVD-kiadványszerkesztő
részvételével

2013. szeptember 25. 14:00
Uránia Nemzeti Filmszínház,
Kávézó
Budapest 1088, Rákóczi út. 21.

KONFERENCIA GAÁL ISTVÁN ÉS SÁRA SÁNDOR TISZTELETÉRE

2013. szeptember 27-28. (péntek-szombat)

ELTE BTK Művészetelméleti és
Médiakutatási Intézet, Filmtudomány Tanszék
Budapest 1088, Múzeum körút 6-8. (főépület),
Kovács Máté terem (fszt. 34.)

1. nap - 2013. szeptember 27.

9:00-9:10 Megnyitó

1. szekció – moderátor: Gelencsér Gábor (ELTE)

9:10-9:30 **Kovács Ákos** (Pázmány Péter Katolikus Egyetem):
Tárgy és fotó – Tárgyas líra Gaál István filmtrilógiájában

9:30-9:50 **Tülkös Terézia** (Szegedi Tudományegyetem):
Magasiskolák – a riporttól a példázatiig

9:50-10:10 **Vincze Teréz** (ELTE):
Modernista nőalakok Gaál István filmjeiben

10:10-10:30 Vita

10:30-10:50 Szünet

2. szekció – moderátor: Varga Balázs (ELTE)

10:50-11:10 **Deák-Sárosi László** (MaNDA):
A Pályamunkások hang-kép ritmikája

11:10-11:30 **Weigert Evelin** (Pécsi Tudományegyetem):
Sára Sándor „képi virága”

11:30-11:50 **Martin Ferenc** (filmtörténész): *A Kaland sodrásában?*

11:50-12:10 **Bakos Gábor** (ELTE):
Emlékfilm-építész (Gaál István városfilmjei)

12:10-12:30 Vita

12:30-13:30 Szünet

3. szekció – moderátor: Vincze Teréz (ELTE)

13:30-13:50 **Bene Bálint** (ELTE): *Sára Sándor zenéje*

13:50-14:10 **Könyü Árpád** (Zsigmond Király Főiskola):
Sára Sándor operatőri világa a hatvanas és hetvenes években

14:10-14:30 **Benke Attila** (ELTE): *Sára Sándor: Holnap lesz fácán*

14:30-14:50 Vita

14:50-15:10 Szünet

4. szekció – moderátor: Pápai Zsolt (ELTE)

15:10-15:30 **Rudolf Dániel** (ELTE): *Filmkészítővé érni: nemzedéki attitűd és önreflexió Sára Sándor Feldobott kő című filmjében*

15:30-15:50 **Pócsik Andrea** (Károli Gáspár Református Egyetem):
Kényszermosdatások és filmemlékezet

15:50-16:10 **Murai András** (Nyugat-magyarországi Egyetem):
Monológokból közös múlt. Az emlékezet struktúrája Sára Sándor Krónika című dokumentumfilmjében

16:10-16:30 **Szabó Elemér** (kulturális antropológus):
Képek Arca „megfelelő közelségben”

16:30-16:50 Vita

2. nap - 2013. szeptember 28.

1. szekció – moderátor: Strausz László (ELTE)

9:00-9:20 **Hermann Róbert** (HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum):
A 80 huszár történész szemmel

9:20-9:40 **Bognár Zalán** (Károli Gáspár Református Egyetem):
Csonka-Bereg elcsatolási kísérlete és tragikus előzményei (1944-1945)

9:40-10:00 **Horváth Miklós** (Pázmány Péter Katolikus Egyetem):
Mint „cseppben” a tenger – ’56 Sára Sándor filmművészetében

10:00-10:20 **Juhász Pál** (Budapesti Corvinus Egyetem):
A Bábolna-jelenség, a Bábolna-film és a történelem

10:20-10:40 Vita

10:40-11:00 Szünet

2. szekció – moderátor: Galicza Péter (ELTE)

11:00-11:20 **Móser Zoltán** (fotóművész):
Háborúban nem hallgatnak a múzsák (A Pergőtűz legszebb vallomása)

11:20-11:40 **Sárközy Réka** (Országos Széchényi Könyvtár):
A Krónika humánuma

11:40-12:00 **Győri Zsolt** (Debreceni Egyetem): *Történelem, emlékezet és kiszolgáltatottság Sára Sándor Krónika és Nehézsorsúak című filmjeiben*

12:00-12:20 **Kincses Károly** (Magyar Fotográfusok Háza – Mai Manó Ház):
Mozgó állóképek. A fotográfia Gaál István és Sára Sándor életművében.

12:20-12:40 Vita

További információk: film.elte.hu

GAÁL ISTVÁN FILMNAPOK 2013

2013. október 4-5. (péntek-szombat)
Pásztó

1. nap (2013. október 4.) - Téma: 50 éves a *Sodrásban*

10:00 – **Gaál István emlékszoba** (Pásztó, Múzeum tér 4.)

Köszöntőt mond: Becsó Zsolt országgyűlési képviselő
                                  Sisák Imre, Pásztó város polgármestere

11:00 - **Gaál István Kistérségi Központ** (Pásztó, Nagymező u. 3.)

Shah Timor: *Egy képiró a Varázsvölgyből* (portréfilm, 2006-2007, 62')

12:00-12:30 - Beszélgetés **Sára Sándorral**, a *Sodrásban* operatőrével

12:30-13:00 - **Gelencsér Gábor** filmesztéta: *A Sodrásban modernizmusa*

13:00-13:30 - Ebédszünet

13:30-14:00 - **Bakos Gábor** egyetemi hallgató: *Sodrásban: a művészi nyelv új útjai*

14:00-14:30 - **Angelo Bernardini**, a római barát Gaál Istvánra emlékezik

14:30-14:50 - **Pintér Judit** filmkritikus: *A Sodrásban nemzetközi fogadtatása*

14:50-15:00 - Szünet

15:00-15.50 - **Pörös Géza** filmtörténész bevezetője a *33 éve készült a Sodrásban* című riportfilmhez (rendező: Pörös Géza, 1996, 29')

15:50-16:20 - **Fazekas Eszter**, a MaNDA munkatársa a *Sodrásban* (2010) és a *Magasiskola* (2013) DVD-kiadásáról. A *Magasiskola* nemrég felfedezett werkfilmjének vetítése (rendező: Grunwalsky Ferenc, 1970, 10')

16.20-16:40 - **Keserű Katalin** művészettörténész Gaál Istvánról és a *Sodrásban*-ról (a Magyar Művészeti Akadémia felvétele)

16:40-18:10 - **Gaál István:** *Sodrásban* (1963, 90')

2. nap (2013. október 5.) - Téma: Gaál István és a társművészetek (képzőművészet, zene, fotó)

Gaál István Kistérségi Központ (Pásztó, Nagymező u. 3.)

10:00-10:10 - **Gaál István:** *Bartók – Az éjszaka zenéje* (1971, 6')

10:10-10:40 - **Vásárhelyi Gábor**, Bartók Béla magyarországi jogutódja:
Gaál István és Bartók Béla

10:40-11:40 - **Gaál István:** *Gyökerek* (III. rész, 1997-2000, 60')

11:40-12:10 - **Várbíró Judit**, a *Gyökerek* társ-forgatókönyvírója: *Gaál István és a zene*

12:15-13:00 - Ebédszünet

13:00-13:30 - **Bene Bálint** zene- és filmkritikus: *Gaál István zenéje*

13:30-14:00 - **Schrammel Imre** keramikusművész: *Gaál István fotóiról*

14:00-14:30 - **Móser Zoltán** fotóművész: *Három fasor, vagy milyen rabság a képi rabság*

14:30-15:50 - **Nádorfi Lajos:** *Képekben gondolkodtunk* (2013, 60') - Kincses Károly fotómuzeológus bevezetőjével

16:00 - **Shah Gabriella:** *A szülőföld szerepe Gaál István és Csohány Kálmán művészetében* - Tárlatvezetés a Gaál István emlékszobában és a Csohány Galériában (Pásztó, Múzeum tér 4.)

További információk: www.gaalistvanegyesulet.hu

**„80”
FILMVETÍTÉS ÉS KIÁLLÍTÁS
GAÁL ISTVÁN ÉS SÁRA SÁNDOR TISZTELETÉRE**

2013. szeptember 27. és november 21. között

Uránia Nemzeti Filmszínház, Fábri terem
Budapest 1088, Rákóczi út 21.

A programokra a belépés ingyenes

Vetítések Gaál István emlékére

szeptember 27.

19:00 – **André Libik** rendező, producer Gaál Istvánra emlékezik

19:15 - **Nádorfi Lajos:** *Képekben gondolkodtunk* - Kincses Károly 2007-es beszélgetése Gaál Istvánnal és Sára Sándorral (riportfilm, 2013, 60')

20:15 – **50 éve született**

Gaál István: *Sodrásban* (játékfilm, 1963, 90')

szeptember 28.

19:00 - **Shah Timor:** *Egy képíró a Varázsvölgyből*
(az utolsó portréfilm Gaál Istvánról, 2006-2007, 62')

20:00 - **Gaál István:** *Magasiskola* (játékfilm, 1970, 82')

Sára Sándor történelmi dokumentumfilmjei

A vetítéseket bevezető és a beszélgetésen részt vevő alkotók és szakértők nevét októberi műsorunkban olvashatják.

Sára Sándornak a 80-as évek elejétől készült, akkor a Kádár-rezsim korábban legérinthetlenebb tabuját döntőgető történelmi dokumentumfilmjei kiemelkedő darabjai a magyarok hiányos történelmi ismereteit bővítő, tudatát formáló, s ezzel szellemileg a rendszerváltást előkészítő és beteljesítő alkotásoknak.

A hosszú emlékezés-folyamok történelmi dokumentum- és forrásértéke az eltelt évtizedek alatt mind felbecsülhetlenebbé vált.

Sajnálatos módon azonban a filmek szinte hozzáférhetetlenek, legfeljebb nagyon ritkán láthatók késő éjjel valamelyik „közszolgálati” csatornán. A XX. századi történelem poklát megjárta, azóta már halott szemtanúk megrendítő vallomásai pedig a doni hadsereg pusztulásáról, a bukovinai székelyek, a beregszászi magyarok tragikus sorsáról vagy a magyar nők szovjetunióbeli szenvedéseiről értékvesztett korunk számára is fontos üzeneteket közvetítenek. Abban segíthetnének, hogy a jövő nemzedékeinek ne kelljen újra átélniük hasonló történelmi tragédiákat

október 3.

18:00 - **Néptanítók** (dokumentumfilm, 1981, 114')

A volt pécsi Püspöki Tanítóképző 1930-ban végzett növendékei ötvenéves találkozójukat ünneplik. Felkavaróan őszinte önvallomásaikból egy sokat szenvedett nemzedék emberi és erkölcsi tartását ismerhetjük meg.

október 10.

18:00 - **Pergőtűz** (dokumentumfilm, 1982, V. rész 100')

Négy évtizedig hallgatásra kényszerített túlélők – tisztek, egyszerű katonák, munkaszolgálatosok – a 2. magyar hadsereg már-már elképzelhetetlen megpróbáltatásainak és közel 150 ezer magyar pusztulásának szívszorító epizódjait idézik fel.

október 17.

18:00 - **Lefegyverzett ellenséges erők** (dokumentumfilm, 1991, I-II 130')

A film a II. világháború történetének Magyarországon sokáig szinte ismeretlen részét deríti fel: a nyugati, pontosabban az amerikai és francia hadifogságba esett magyar katonák sorsát.

október 24.

18:00 - **Aki magyar, velünk tart** (dokumentumfilm, 1993, I-II. 151')

A Somogy megyei Csurgón a kommunista diktatúra, majd az 1956-os forradalom néhány napos szabadságélményét követő megtorlás évtizedekig ható emberi tragédiákhoz vezetett.

október 31.

18:00 - **Te még élsz?** (dokumentumfilm, 1990, 95')

Keményfi Béla 1945 és 1953 között, megbénult lábbal éveket töltött szovjet börtönökben és egy szibériai munkatáborban. Az egyetlen bűne az volt, hogy leventeként Nyugatra hurcolták, és noha nem is harcolt, hazatérése után kémkedés vádjával letartóztatták az oroszok.

november 7.

18:00 - **Magyar nők a Gulágon** (dokumentumfilm, 1992, III. rész, 98')

Az ártatlan lányok és asszonyok elhurcolásának, kínszenvedésének és sokuk halálának krónikája kivételes erejű tiltakozás minden múlt-, jelen- és jövőbeli háború ellen!

november 14.

18:00 – **Csonka-Bereg** (dokumentumfilm, 1989, 161')

A film a beregi síkságnak a Szovjetunióhoz való háború utáni csatolását megelőző hónapoktól a szovjet lágerekben raboskodó és elpusztult ártatlan magyarok évtizedekig tiltott történetét tárja föl.

november 21.

18:00 - **Sír az út előttem** (dokumentumfilm, 1987, *Keresztúton*, 92')

A megrázó és örök tanulságokkal szolgáló négyrészes filmposz a bukovinai székelység hányatott sorsát mutatja be a mádэфalvi veszedelemtől (1764) a Bácskába való, drámai következményekkel járó telepítésükön (1941), majd a háborút követő „hazatérésükön” át a film készítésének idejéig.

További információk: www.urania-nf.hu

DVD BEMUTATÓ

Sára Sándor: *80 huszár*

2013 novemberében (később megadott időpontban)
Uránia Nemzeti Filmszínház, Kávézó
Budapest 1088, Rákóczi út. 21.

A Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet (MaNDA)
bemutatja legújabb DVD-kiadványát, Sára Sándor *80 huszár* című filmjét.

Fotó: B. Müller Magda/MFFA

Főtámogató:

MMA
MAGYAR MŰVÉSZETI
AKADÉMIA

A rendezvény a Magyar Művészeti Akadémia
támogatásával valósult meg.

Támogatók:

Rendezők:

Gaál István
Egyesület

Szervezők:

Bakos Edit, Fazekas Eszter, Pintér Judit, Shah Gabriella, Záhonyi-Ábel Márk